

Kalaallisut Grønlandsk

- Et undervisningsforløb
til indskolingen

Tekst af Martine Lind Krebs

Velkommen!

Hvordan siger man agurk på grønlandsk? Hvorfor er grønlandske ord så lange? Og hvordan lyder et ord på 94 bogstaver?

Det er nogle af de ting I får lært i dette forløb om det grønlandske sprog Kalaallisut.

I skal også lære at svare på spørgsmål med jeres øjenbryn og synge Mester Jacob på grønlandsk.

Vi håber det bliver rigtig spændende!

Fakta om rigsfællesskabet og Grønland

Grønland er verdens største ø.

Der bor cirka 56.000 indbyggere i Grønland.

Alle byer ligger ved kysten, og man skal sejle eller flyve for at komme rundt.

Det meste af Grønland er dækket af Indlandsisen. Fra Indlandsisen brækker stykker af isen af og bliver til isfjelde.

Grønland hører sammen med Danmark og Færøerne i et rigsfællesskab.

Grønland tjener flest penge på fiskeri. Du har sikkert smagt grønlandsk hellefisk eller rejer på et tidspunkt i dit liv.

Grønlænderne taler flere sprog. De fleste taler det (vest)grønlandske sprog som hedder Kalaallisut, nogle taler østgrønlandsk eller nordgrønlandsk. De fleste taler også ret godt dansk.

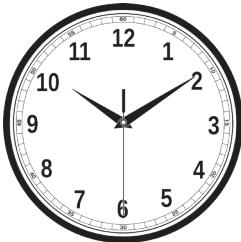

Det grønlandske flag hedder *Erfalasorput*. Det betyder Vores flag.

Den grønlandske nationaldragt bruges fx til konfirmationer, bryllupper og til jul.

Den højeste temperatur målt i Grønland er 25,9 grader og den laveste er under -70 grader.

Når klokken er 12.00 i Danmark, er den 8.00 på Grønlands vestkyst. I Ittoqqortoormiit i Østgrønland er den 9.00.

Et tykt bredbåndskabel ligger på havets bund og forsyner de største grønlandske byer med hurtigt internet.

Grønlands nærmeste nabo er Canada. Der er kun 26 kilometer mellem Grønland og Ellesmere Island i Canada.

8% af befolkningen i Grønland er født i Danmark.

Danmark er verdens 12. største land når man regner Færøerne og Grønland med.

Lange ord

Grønlandske ord kan blive meget lange. Det er fordi hvert ord bygges op af mange små dele der kan sættes sammen, næsten som legoklodser.

Et af de længste ord der findes på grønlandsk, er:

Nalunaarasuartaatilioqateeraliorfinnialikkersaatiginialikkersaatilillaranatagoorunarsuarooq

Det betyder: ”Endnu en gang forsøgte de at bygge en kæmpe radiostation, men det var tilsyneladende stadig kun på tegnebrættet.”

Prøv selv at skrive ordet **Tuttutorialuarusuppit** her:

Det betyder: Havde du ellers lyst til at spise rensdyr?

Piitaq Uumaa (Mester Jacob)

Tegning: Laila Vetterlain

Piitaq uumaa – Piitaq uumaa
makigit – makigit
sinerpaluppoq – sianerpaluppoq
arfineq – arfineq

*Oversættelse:
Du der Peter
Op med dig
Hør det ringer
Seks (slag)*

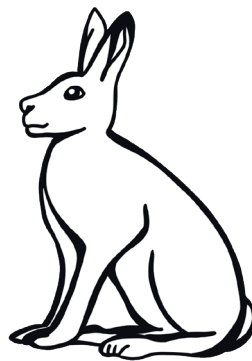
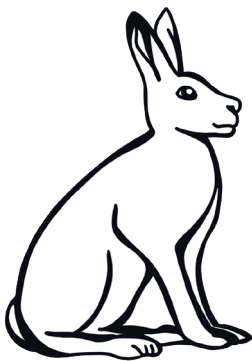
Qaqqaq qaqqaq qaarpiaani (På en grøn bakketop)

Qaqqaq qaqqaq qaqqaq qaarpiaani
ukallit marluk ipput.
Aappaalu qarlotarniarluni
aappaalu tumerparpaarpoq

Tikiupporlu aallaaniakasik
issullugulu aappaa
Aappaalu tassa, tassa ilumut
aliasutsangaarpoq.

*Oversættelse:
Helt oppe på fjeldtoppen
var der to harer.
Og denne ene spiller fløjte
og den anden spiller tromme.*

*Og der kommer en slem én, der vil skyde,
og han skød den ene.
Og den anden, kan I tro
var rigtig, rigtig ked af det.*

Tegning: Laila Vetterlain

En samtale på grønlandsk

Hej – går det godt?

1: Aluu (Hej)

2: Aluu (Hej)

1: Ajunngilatit? (Har du det godt?)

2: Aap – illimmi? (Ja, hvad med dig?)

1: Aap. (Ja)

2. Takuss' (Vi ses)

1. Takuss' (Vi ses)

Hvad hedder du?

1: Qanoq ateqarpit? (Hvad hedder du)

2:-mik ateqarpunga. (Jeg hedder ...)

1. Qassinik ukioqarpit? (Hvor mange år er du?)

2. ...-inik ukioqarpunga. (Jeg er ... år)

1. Sumi najugaqarpit? (Hvor bor du?)

2.-imi najugaqarpunga. (Jeg bor i ...)

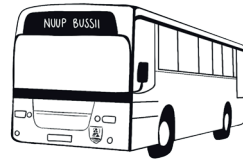
Låneord

Nogle af ordene på grønlandsk er "lånt" fra det danske sprog, men de er blevet ændret lidt efter grønlandsk udtale.

Kan du regne ud hvad de grønlandske låneord betyder?

Forbind det grønlandske ord med den rigtige tegning.

Sikkili

Billi

Bussi

Tegninger: Laila Vetterlain

Ja og nej med øjenbrynene

I Grønland svarer man ofte ja og nej med sine øjenbryn. Løfter man øjenbrynene, betyder det ja. Rynker man på næsen og trækker øjenbrynene ned, betyder det nej.

Tegning: Laila Vetterlain

Ordforklaringer

Fjeld: *Bjerg. I Grønland kalder man dem fjelde ligesom i Norge.*

Låneord: Ord fra andre sprog der optages i ens eget sprog. Måske laves de en smule om.

Er du i tvivl om hvordan nogle af de grønlandske navne og ord siges, så gå ind på vores udtalebibliotek på:
sumut.dk/da/dagensgroenland/udtaleordbog